

Protokoll fört vid besök hos Polismyndigheten i Gävleborgs län, arres- ten Gävle, den 20 juni 2012

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger genomförde enhetschefen Sven-Åke Jansson, tillsammans med föredraganden Elisabeth Sjöblom, den 20 juni 2012 ett oanmält besök i polisens arrestlokaler i Gävle.

Bakgrund

Justitieombudsmännen har enligt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen) tillsyn över dem som utövar offentlig verksamhet för att tillse att dessa följer lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. JO:s tillsyn omfattar bl.a. polisen. Ombudsmännen ska särskilt tillse att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens regler om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter respekteras i den offentliga verksamheten.

Av 5 a § i JO-instruktionen framgår att justitieombudsmännen därutöver fullgör de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Opcat).

Syftet med det fakultativa protokollet är att upprätta ett system för regelbundna besök, genomförda av oberoende internationella och nationella organ, på platser där personer hålls frihetsberövade, för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Besökets genomförande

Besöket inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av arrestföreståndaren, kommissarien Solveig Källberg Lempke, och chefen för brottsförebyggande enheten, kommissarien Måns Jennehag. Därefter förevisades arrestlokalerna. JO:s med-

arbetare genomförde en översiktlig genomgång av omhändertagande- och tillsynsblad samt incidentrapporter.

Besöket avslutades med en sammanfattande genomgång med Solveig Kållberg Lempke och Måns Jennehag.

lakttagelser m.m. under besöket

Organisation m.m.

Från Polismyndighetens sida anfördes sammanfattningsvis följande. Arresten i Gävle har tolv tillnyktringsceller och är öppen från torsdag kväll till söndag morgon. När arresten är stängd förs personer omhändertagna för berusning till arresten i Sandviken. Anhållna förs normalt direkt till Sandviken. Vid frigivandet erbjuds bussbiljett för återresa till Gävle. Det förekommer också att frigivna körs tillbaka av polis. Gävle är centralorten i länet och de återkommande transporter till Sandviken är ett problem. Arrestavdelningar finns även i Söderhamn, Bollnäs, Hudiksvall och Ljusdal. Bemanningen i Gävle utgörs av ett tiotal timanställda arrestvakter som genomgått en kortare arrestutbildning. Flera av arrestvakterna har ordningsvaksutbildning. Normalt bemannas arresten av två arrestvakter men enkelbemanning kan förekomma. Polispersonal bistår vid behov i arresten och är alltid närvarande när omhändertagna frigges. Dubbelbeläggning kan förekomma under vissa helger och större evenemang. Det finns kvinnlig personal att tillgå för det fall en kvinna tas in i arresten.

Arrestlokalerna har under innevarande år inspekterats av såväl Rikspolisstyrelsens fastighetsenhet som myndigheten själv. Vid Arbetsmiljöverkets inspektion 2011 uppmärksammades bl.a. brister i arrestvakternas utrustning och utbildning. Nya lokala rutiner gällande arrestverksamheten kommer att upprättas.

Celler och andra utrymmen

Omhändertagna förs till arrestintaget för inskrivning och upprättande av omhändertagandeblad. Arrestintaget är kameraövervakat. Förmansprövning görs av vakthavande befäl eller inre stödet. När frihetsberövade förs till myndighetens övriga arrestlokaler görs förmansprövningen på distans av vakthavande befäl i Gävle.

Det finns ett läkarrum och ett rum med provtagningsutrustning för trafiknykterhetsbrott. Vidare finns ett förhörssrum.

Utrustningen i en tillnyktringscell består av en väggfast brits med galonmadrass, vattenautomat och ett takfönster. Britsarna kommer att tas bort enligt direktiv från Rikspolisstyrelsen. Filtar tillhandahålls. Man har haft problem med omhändertagna som urinerat mot celldörren vilket medfört att urin läckt ut i korridoren. För att motverka detta har insidan av celldörren förstärkts med en list. Huvuddelen av tillbuden i arresten avser urinläckage. Om det behövs sker tillsyn inne i cellen. Personal uppgav att det är oklart om detta noteras. Normalt sker tillsynen genom luckan på celldörren.

Två toaletter och en dusch finns i korridoren. Celler och hygienutrymmen städas dagligen.

Cellerna gav ett välstädat intryck.

Information om rättigheter och kontakt med omvärlden

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 § häktesförordningen (2010:2011) ska varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår. Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

Vid sitt besök i Sverige 2008 uppmärksammade FN:s underkommitté mot tortyr (UN Subcommitté for the Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, SPT) att polisen inte gav information till frihetsberövade om deras rättigheter på ett systematiskt och enhetligt sätt (se www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/spt_visits.htm). Rikspolisstyrelsen uppgav i anslutning därtill att det fanns ett utkast till informationsblad men att man av olika skäl inte hade färdigställt detta. SPT rekommenderade att informationsbladet borde färdigställas så fort som möjligt och därefter distribueras till samtliga polisstationer.

I sitt svar på SPT:s rapport anförde regeringen att informationsblad, på 40 olika språk, hade färdigställts och gjorts tillgängligt för samtliga polismyndigheter i december 2008.

Vid besöket framkom att en svensk och en engelsk version av informationsbladet finns uppsatta på väggen i arrestintaget. Gripna som förs till arresten i Gävle delges muntligen informationen av avrapporterande polispatrull och ges möjlighet att läsa det uppsatta informationsbladet. Personal uppgav att det är oklart om detta dokumenteras. Merparten av de gripna förs dock direkt till Sandviken.

Hälso- och sjukvård

I samband med avvisiteringen noterar avrapporterande polisman på omhändertagandebladet om det finns synliga skador. Den frihetsberövade tillfrågas också om eventuella sjukdomar och mediciner. Vid sjukdom tar vakthavande befäl eller inre stödet beslut om läkare ska tillkallas eller om den omhändertagna ska föras till sjukhus. En mindre sjukvårdsutrustning finns i arresten och en hjärtstartare kommer att köpas in.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för vad som kommit fram under besöket.

Polisen anförde bl.a. följande. Det finns behov av tydligare dokumentation vad gäller vidtagna åtgärder i arresten. Informationsbladet om rättigheter kommer att delas ut i arresten. En genomgång av upprättade omhändertagandeblad, tillsynsblad m.m. är pågående i myndigheten. Det huvudsakliga syftet med genomgången är att man vill lära av eventuella misstag.

Jag har tagit del av protokollet. Vad som framkommit föranleder inte några åtgärder från min sida.

Hans-Gunnar Axberger